

LUPȚA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

In franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

In alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare :
DM 100 - Fr. Eiv. 90 - L St. 35

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350
FRF 400

USA 60 sau echivalent
USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France
Téléphone : (33-1) 46. 02. 05. 40 - Tétex 270125F
Commission Paritaire N° 65481 - C;C;P; : 11 341 71 A Paris
Téléfax : (33-1) 46.02.14.37

Numărul 202

22 aprilie 1993

"AM FLUIERAT DE TREI ORI LA RÎND CRISTOS A ÎNVIAT"..."

interviu cu MICAELA GHIȚESCU

Micaela Ghițescu a publicat cca 30 de articole, prefețe, studii și traduceri din franceză, engleză, germană, spaniolă și portugheză, printre autori numărându-se Eça de Queiroz, A. Ruben, Urbano Tavares Rodrigues, Julien Gracq, Erico Verissimo, Antonio Olinto etc. De curând, au apărut la editura Humanitas, în îngrijirea sa, amintirile Adrianei Georgescu, una din primele mărturii despre gulagul românesc, unde apare anchetatorul Nicolski.

A. C. - Ce înseamnă "lotul francez" ?

M.Gh. - Se făceau prin 1946-47 niște cursuri pentru elevi la liceul francez, care ținea de Institutul Francez. Le frecventam cu câteva colege. Ne apropiasem de directorul lui, Marcel Fontaine și de soția lui, care n-aveau copii și, într-un fel, ne adoptaseră: făceam serbări de Crăciun, de Sf. Nicolae, puneam piese în scenă, un fel de activități extrașcolare. În 1948, Institutul Francez - inclusiv liceul francez - a fost desființat, au fost expulzați profesorii - Marcel Fontaine, după ce trăise în România 30 de ani !

Noi am rămas în corespondență cu Marcel Fontaine, care lucra la postul de radio francez pentru români, la Paris. Corespondența noastră era complet nesemnificativă, i-am scris, de pildă, când am luat bacalaureatul. Scrisorile au fost interceptate. În 1952, eram studentă în anul doi la Litere, au început mari arestări în jurul ambasadelor străine. Voiau să dovedească ca erau niște "agente de spionaj" și cât de criminali erau "capitaliștii". În jurul ambasadei Franței au adunat un grup de vreo 100 de persoane, "lotul francez", în care se aflau și vreo 10 foste eleve. O doamnă din grupul nostru a fost condamnată pentru că primise de la fiica ei din Franță, prin ambasadă, ... niște lina să facă un pulover.

A. C. - Dumneavoastră ce vi s-a imputat ?

M.Gh. - N-am înțeles niciodată. Totul se învîrtea în jurul scrisorii mele despre bacalaureat. Am fost sub anchetă 13 luni, la Uranus. Erau, ca de obicei, doi anchetatori, unul mai suportabil, altul care să-ți bage frica în oase. Mi-au luat ochelarii, pe care-i purtam de la 7 ani. Mi se dădeau numai la anchetă, deși îi rugam atîta să mi-i lase. Eram foarte vulnerabilă în celulă fără ochelari, nu știam, de pildă, când deschidea vizeta ca să ne supravegheze. Mi se răspundea că nu-i merit. Unul dintre anchetatori era un țărănuș, intrat aici ca să fie la oraș, să poarte uniformă; era de treabă, prostuț, pisălog, dar nu era rău, parcă Dumitrășcoiu îl chema. Din cînd în cînd apărea altul, cu un grad mai mare (eu nu știam gradele), care era îngrozitor. Nu mă bătea, dar mă chinuia cu ochelarii și nedormitul.

Stingerea se dădea la ora 22 și deșteptarea la ora 5. Între aceste ore, trebuia să te plimbi sau să stai pe marginea patului, cu picioarele atîrnate peste muchia de fier și cocoșată, fiindcă era alt pat deasupra, n-aveai voie să te sprijini de nimic, nici de perete, nici în cot, nici să ațipești. Ne învățaserăm să dormim dînd din picioare. După o asemenea zi, pe la 22 și 5, te scotea la anchetă unde te ținea pînă la 5 fără 5 minute dimineața. Acesta a fost chinul cel mai mare. Am vrut să-mi număr anchetele. Am ajuns la 100, apoi am renunțat. Am găsit acasă, peste ani, dosarul avocatei pe care o angajaseră ai mei ca să facă recurs. Era și o caracterizare a mea: printre altele, era scris că sînt "șireată" și "cunosc foarte bine literatura franceză" !...

A. C. - Adevărate taine ale rețelei de spionaj !...

M.Gh. - Trebuiau să găsească ceva. Cînd m-au anunțat că va fi proces, eram fără ochelari și n-am văzut decît vîpușca roșie a celui care-mi comunica solemn: ai fost trimisă în judecata Tribunalului Militar pentru crimă de înalta trădare. M-am văzut la zid. S-au dat condamnări pînă la închisoare pe viață. Colegele mele au primit trei ani, pe mine m-a ajutat avocatul din oficiu, un oarecare Preda, să primesc patru... A spus că sunt fiică de medic, liber profesionist, deci exploatator, și asta arunca o lumină proastă.

A. C. - Părinții au asistat la proces ?

M.Gh. - Părinții mei nu au fost anunțați, n-au știut nimic despre noi. Pe mine mă arestasera noaptea, de acasă, dar pe cea mai apropiată prietenă a mea, Mariana Ionescu, care a murit în închisoare, au arestat-o pe stradă. Ea a dispărut pur și simplu. Pentru acest "proces de spionaj în favoarea Franței" a fost deranjat celebrul general Alexandru Petrescu, care a fost președintele completului de judecată.

A. C. - Criminalii fiind niște copii ... Ce s-a întîmplat cu Mariana Ionescu ?

M. Gh. - În celule la Uranus, unde eram izolate de cei din lot, am auzit aproape un an o tuse de copil, fără încetare, sfîșietoare. La

ÎN DAUNA ȚĂRII

În urma grevei reprezentanților mai multor sindicate medicale, care ceruseră mărirea bugetului sănătății, se prevăzuse trecerea de la 213 miliarde lei la 317 miliarde și greva a încetat. Cînd s-a pus bugetul sănătății la vot, s-a revenit la suma inițială care reprezenta proporțional cu 21% mai puțin decît bugetul sănătății pe 1992 (8,26% față de 10,45% anul trecut).

Greviștii au fost păcăliți, dar cej mai păcăliți, în cele din urmă, sunt tot cetățenii, care vor avea o îngrijire și mai proastă pe viitor.

Bugetul învățămîntului a fost mărit în urma propunerilor. La cele 323 miliarde lei propuse de guvern, s-a adăugat un supliment de 32 miliarde, ce pare apreciabil la prima vedere. Bugetul cuprinde însă bursele studenților iar începînd de la 1 mai subvențiile pentru produsele de consum sunt suprimate, ceea ce face că suplimentarea bugetului riscă să nu compenseze dispariția subvențiilor.

Bugetul armatei ar fi rămas neatins, la 260 de miliarde, ceea ce în ochii noștri nu se justifică. Mai surprinzător este că opoziția ar fi cerut mărirea lui și, mai grav, ar fi propus ca armata să păstreze valuta pe care ar putea să o obțină chiar din exportul de armament și echipament militar. Partidul președintelui (FDSN) ar fi șocotit propunerea demagogică, dar propunerea fusese inițial acceptată cu 129 de voturi contra 115 și 16 abțineri.

Pe semne că cineva și-a dat seama că propunerea nu va trece neobservată de organisme internaționale cu care România va trebui să negocieze ajutoare, de îndată ce se va aproba bugetul, iar propunerea a fost în cele din urmă respinsă.

Faptul că o parte din opoziție nu numai că a votat bugetul armatei la nivelul care este, dar a propus mărirea lui dovedește o mare lipsă de discernămint politic și, desigur, existența unor presiuni oculte la care unii nu știu să reziste, necum să le denunțe și să le combată.

În dezbaterile bugetare nu s-a găsit nici un buget pentru SRI. Deputații Berceanu, Roman și Severin (FSN), care acum doi ani colaborau strîns cu noua securitate și știu,

Mihai KORNE

pag. 1

pag. 5

deci, despre ce vorbesc, au protestat pe drept cuvânt că veniturile acestea nu pot fi controlate de parlament. Președintele comisiei financiare a găsit lucrul normal și astfel sumele acordate SRI-ului rămân incluse în cele 127 miliarde ale bugetului ordinii publice și, eventual, chiar și în cel de 137 miliarde lei pentru autoritățile publice. Înseamnă că cele două bugete ajung la 264 miliarde, mai mult decât chiar și armata, dar cât revine SRI-ului nu se poate ști.

S-a discutat însă mult dacă regia autonomă agricolă, ale cărei produse și beneficii reveneau SRI-ului, trebuie să continue să depindă de el. Cum bieții serești n-au alt buget, parlamentarii s-au arătat în cele din urmă miiloși. Și astfel, foștii securiști și actualii serești vor mai putea avea un ou de Paști, un fir de ceapă sau un boboc de rață...

EXASPERARE SINDICALĂ

Principala problemă a discuțiilor dintre guvern și sindicate se referă la salarizare, în condițiile în care la 1 mai vor fi eliminate subvențiile. Negocierile se poartă de două luni, în două limbi diferite. În 2 aprilie, 6 confederații - ALFA, Frăția, CNSLR, BNS, FIDES, CERES și SANITAS - au părăsit masa tratativelor, realizând că-și pierd vremea. Evident, mișcarea sindicală numără 19 centrale care nu ajung să-și articuleze revendicările coerent. Pe această divizare s-a și bazat guvernul în tactica tergiversărilor, pierzându-se în considerații globale astfel ca revendicările sindicale să pară irealiste și iresponsabile. Ba chiar imorale, cum le-a numit prim-ministrul Văcăroiu la televiziune în preajma mitingului din 12 aprilie, acuzându-i pe organizatori de scopuri politice destabilizatoare, fiindcă "n-au motive reale". Ca și când nu partidul pe care-l reprezintă în fruntea executivului a promis un milion de locuri de muncă, în campania electorală. Puterea a menținut din motive politice marile complexe industriale, nereușind decât să piardă bani și să exaspereze mii de salariați care, de peste doi ani, trăiesc cu sentimentul provizoratului. La fel de grav este că, din cele 262 de dosare referitoare la corupția consiliilor de administrație, guvernul n-a rezolvat nici unul, lăsând să planeze suspiciunea rețelelor de interes care sunt de mult sub incidența legii.

Pe 12 aprilie, cinci coloane cu peste 2.000 de mașini s-au îndreptat spre Piața Aviatorilor, unde a avut loc mitingul organizat de confederației Frăția, Sindicatul șoferilor, Cartelul Alfa, Confederația Națională a Sindicatelor Libere (CNSLR), în prezența a cca 25.000 de persoane. În cuvântări s-a replicat insinuărilor primului ministru: "aici nu sunt partide politice, ci sindicate, adică cei cu munca și buzunarele goale". S-au făcut comentarii critice la adresa actualului guvern, precizându-se că imorali nu sunt sindicaliștii, care se află sub protecția legii și la capătul rezistenței, ci puterea care tolerează corupția și încurajază sărăcia generală.

În aceeași zi, când aveau loc mitinguri și în alte numeroase orașe ale țării, președintele

Să le plîngi de milă!...

Opoziția este, desigur, în minoritate iar FDSN-ul și sateliții săi au votat tot ce li s-a prezentat de către guvern. Nu este de mirare că, în acest fel, chiar și aberațiile cele mai flagrante să fie aprobate de parlament. Este însă regretabil că opoziția nu a combătut în mod coordonat atât aberațiile cât și orientările profund nocive ale bugetului în ce privește bugetul armatei, SRI-ului, subvenționarea întreprinderilor de stat și investițiile propuse de guvern pentru ramuri de mult falimentare.

Educația civică presupune informarea cetățenilor care, din cauza monopolului guvernamental asupra televiziunii, greu de înlăturat, se poate totuși face cu condiția ca opoziția să-și poată dovedi coerența și competența. Nu avem impresia ca aceste trăsături să se fi afirmat în cursul dezbaterilor bugetului.

Faptul că reacțiile partidelor guvernamentale au fost inexistente nu scuză carența

acuză sindicatele de agitație, tocmai când măsurile din 1 mai au nevoie de liniște...

Liderii confederațiilor FRĂȚIA, ALFA, CNSC, BNS, CERES, UNIVERS și CAMERA FEDERATIVĂ A MEDICILOR au solicitat în 16/IV "poziția oficială a Președintelui României, iar opinia publică să fie informată cu privire la aceasta prin mass-media, inclusiv prin Radio și Televiziune". În textul adresat Parlamentului de aceleași confederații sindicale se cere crearea unei comisii căreia să i se prezinte revendicările, comentate tendențios de primul ministru. Greva generală, care trebuia să aibe loc pe 20 aprilie, a fost amînată pentru 5 mai.

UN RĂSPUNS LA AUTORITARISM

Forumul democraților pentru ieșirea din criză, organizat de Alianța Civică (3 și 4 aprilie), s-a dorit un răspuns "la numeroasele intenții autoritariste" manifestate în această etapă. S-au propus o serie de reformulări și amendamente la legi deja existente, referitoare la dreptul de proprietate, separarea puterilor în stat, funcționarea guvernului, a instituției prezidențiale, SRI-ului, administrației locale etc.

Despre demilitarizarea Justiției, a Ministerului de Interne și Poliției a vorbit Victor Babiuc, care a remarcat prezența militarilor în fruntea Ministerului de Interne și Procuraturii, cu toate recomandările Consiliului European, ca și tendința ca Ministerul de Interne, care face parte din executiv, să fie inclus în Consiliul Suprem de Apărare, preferându-se funcției de protecție a cetățeanului, cea represivă, după modelul comunist.

Emil Constantinescu s-a ocupat de căile de promovare a autonomizării administrației publice locale. Descentralizarea administrației și economice, prin promovarea autonomiei locale dă impuls dezvoltării economice dar și educației civice, astfel încît statul să nu mai fie perceput ca un corp străin și ostil, care trebuie înșelat, ci un simplu administrator care gerează banii comunității. Ca atare, cetățenii au dreptul să ceară să le fie respectate opțiunile și interesele. Decizia trebuie mutată la nivel local, unde să se dezvolte o nouă clasă politică și

opoziției, dar riscă cel mult să stîrmească resentimentul alegătorilor față de aleși, ceea ce nu duce neapărat către întărirea convingerilor democratice, deja destul de subrede la mulți.

Servilismul guvernanților și carența opozițiilor nu se compensează spre binele țării, ci se adună în dauna ei.

Calea cea mai simplă spre a pune capăt acestei carențe ar fi ca opoziția să prezinte un buget înaintea celui al guvernului. Desigur, asemenea inițiativă este neobișnuită în parlamente, dar cum orientările bugetare determină însăși structura liberală sau etatista a economiei, o asemenea inițiativă ar fi pe deplin justificată în România.

Un buget al opoziției, prezentat înainte de sfîrșitul anului, ar avea și avantajul de a permite votarea viitorului buget înainte de 1 aprilie 1994, ceea ce nu a fost cazul cu cel actual.

Mihai KORNE

administrativă, care să acționeze, nu să facă doar declarații, potrivit unor proiecte concrete.

"Atît timp cît România nu are o lege monumentelor, UNESCO nu poate interveni pentru salvarea unor valori patrimoniale în pericol", se spune într-o scrisoare primită de la acest for internațional, citită de Dorana Coșoveanu, muzeograf și membru în Comitetul Director A.C. în intervenția sa. Textul proiectului de lege, elaborat de Comisia Națională a monumentelor zace la Parlament de trei ani. Vidul legislativ a permis un adevărat jaf prin muzeele țării, mari monumente, ca Cetatea Sighișoarei, se degradează, șantierele arheologice sînt abandonate.

Pentru Gabriel Andreescu, Forumul este o etapă de reconsiderare a raporturilor între societatea civilă și clasa politică.

UN GRAV SIMULACRU

În 11 martie a.c. președintele Academiei, acad. Ștefan Drăgănescu a anunțat înființarea Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, în subordinea Academiei, cu un buget de 38 de milioane de lei, directorul acestuia fiind Radu Ciuceanu.

Proiectul de înființare fusese înaintat în urgență, în martie 1992, de șeful comisiei pentru cercetarea abuzurilor, din precedentul Parlament, Radu Ciuceanu, care se nominaliza singur în funcția de director, și peste nici două luni era aprobat de Cameră. Theodor Stolojan a avizat favorabil, dar l-a transformat într-o secție a unui institut de istorie deja existent, ceea ce nu era deloc intenția dlui Ciuceanu. Aflat din nou pe agenda Guvernului, proiectul s-a realizat, deși există o secție de istorie contemporană la Institutul Nicolae Iorga, deși Asociația Foștilor Deținuți Politici a protestat. În acest fel "adevărul despre totalitarism scria Paul Lăzărescu în "Cotidianul" (6 aprilie 93) va fi ca și adevărul despre teroriști, despre mineriade, despre Tg. Mureș etc."

Una din maleficele metode comuniste este aceea de a crea instituții, partide, organizații paralele, menite să creeze confuzie pe calea naționalizării unor adevăruri ce trebuie alterate.

■ Pe 29 martie, s-a semnat un nou acord de credit între guvernele american și român în valoare de 10 milioane de dolari pentru cumpărarea de grâu pentru panificație.

Un credit similar a fost primit și în 1990, dar s-au semnalat nereguli, mai ales prin implicarea întreprinderii Agroexport, condusă de Triță Făniță. În prezent, contul a fost preluat de Ministerul Finanțelor, dar condițiile acordului n-au putut fi îndeplinite: leii proveniți din comercializarea grâului trebuiau să judebească la electrificarea unor sate din patru județe, precum și la o serie de acțiuni sociale. Până în prezent, o parte din acești bani au fost alocați handicapaților.

Conform noului acord, România va primi 67.000 tone grâu de panificație pentru consumul populației, în condiții de credit extrem de favorabile: după cinci ani, cele 16 rate anuale au o dobândă de 3%. De data aceasta, condițiile de creditare vizează altă sferă decât acodul precedent: o treime din grâu va fi vândut fabricilor particulare de pâine, pentru a încuraja sectorul particular. Încasările din vânzarea aceasta vor fi incluse în planul general de dezvoltare al agriculturii și industriei alimentare, printre care și la crearea unui fond pentru garantarea împrumuturilor pentru fermierii particulari.

■ A.M. Press comunică topul investitorilor străini: în prezent, în România sînt investite 595 milioane dolari: Franța - 87,2 milioane dolari, Italia - 75 milioane dolari, Germania - 73,4 milioane dolari, Olanda - 66 milioane dolari și SUA 64,6 milioane dolari

■ În 16 ianuarie 1990, fostul sediul CC UTC - o clădire cu trei etaje de pe str. Dem. I. Dobrescu - revine Asociației Tineretului Liber. În dinamica cunoscută de trei ani, în prezent, ATL se ocupă prin liderul său, Cristian Crăciun, de difuzarea filmelor video!... Cum clădirea a aparținut înainte de război Cinematografiei, V. Văcăroiu i-a repartizat-o acesteia (la insistențele lui Sergiu Nicolaescu). Conflict, procese, etc. Iată, deci, o clădire în centrul Capitalei, cu 10 camere, ocupată de o organizație fantomă, condusă de un lider afacerist sau alocată Consiliului Național al Cinematografiei care mai are 8 clădiri cu zeci de încăperi nefolosite...

■ "România în structurile geopolitice" s-a numit simpozionul organizat de parlamentarul Caius Dragomir. La Vest, fărîmițarea statelor cu care este vecina România, ceea ce presupune refacerea de relații multiple, la Est, indiferent de câștigătorii competiției, statornică rămîne tentația imperialistă, aceasta ar fi noua configurație geopolitică în care țara noastră trebuie să-și definească opțiunile de politică externă. În aceste condiții, unicul remediu este integrarea noastră în Europa Occidentala a fost leit-motivul vorbitorilor.

Ambasadorul SUA la București, John R. Davis Jr., a declarat că România fiind a

doua țară a că mare și populație din Est are toate drepturile să fie în primele rînduri ale listei țărilor cărora Vestul să le acorde o atenție mărită. Din păcate, nu este încă așa. Nu deocamdată. Un motiv este absența sprijinului diasporei, a opinat ambasadorul american.

Renauld Vignal, ambasadorul francez la București e foarte optimist în privința refacerii imaginii României: "dacă nu mai există mineriade, și nu trebuie să mai existe, România apare ca o țară capabilă să nu fie teatrul unor neînțelegeri etnice. (...) Cînd am venit în 1990 în România, exista URSS, Iugoslavia și Cehoslovacia. Acum există federația Rusă căreia îi merge prost, o Iugoslavie în conflict, o Ceho-Slovacie ruptă în două, România, în schimb, a rămas tot timpul așa și nimeni nu se îndoiește de menținerea stabilității sale pentru următoarea jumătate de secol."

Păstrînd un entuziasm foarte temperat, S. Tănase a remarcat creșterea interesului pentru România în ochii occidentalilor ca zonă strategică. Interesul merge însă descrescînd de la strategii și militari la diplomați și absența totală de interes se constată la oamenii de afaceri. Există, deci, patru abordări diferite ale României în funcție de sfera de interese. Traian Chelbeu, purtătorul de cuvînt al președinției, a reluat observația lui S. Tănase precizînd că noi trebuie să ne decidem asupra opțiunii strategice: vrem o integrare în acest spațiu geopolitic sau una europeană, ultima fiind deja preferată de guvern. C. Coposu a socotit necesară solidaritatea în exterior, indiferent de opțiunea politică, pe probleme perene ale istoriei românești.

■ "Pe 7 aprilie a sosit la Constanța nava Stela Lykes sub pavilion USA, cu 6 vedete militare la bord, cu instalații moderne și sistem de comunicații prin satelit, 3 donate României și 3 Bulgariei pentru respectarea embargoului pe Dunăre. Parlamentarul J.-F. Deniau și politologul J. Rupnik, într-o dezbatere televizată (France 3) despre războiul din Bosnia, implicau Grecia și România în nerespectarea rezoluțiilor ONU impuse Serbiei și Muntenegrului.

■ "Minciuna de partid și Arhivele Statului" Fabricarea falsurilor devenise pentru Securitatea comunistă și pentru ideologii PCR o adevărată artă: hîrtii adecvate, ștampile conforme cu originalul vremii, cerneluri care să nu pună în dubiu autenticitatea, stilul, limbajul, chiar formulele de politeță.

În 1971, tov. Simion Dobrovici a comandat o "istorie a luptei revoluționare PCR" din Județul Vrancea. În această campanie de mistificare netulburată a istoriei, s-a contrafăcut, de pildă, legitimația primului comunist (de fapt un membru PSD), din 1919; (documente despre "prima serbare muncitorească cu caracter comunist" tot în 1919, la care s-ar fi răspîndit manifeste către "toți comuniștii"; prima mare întrunire a muncitorilor comuniști în 1916 după "exemplul Marii Revoluții Socialiste

din Octombrie" (securistul falsificator uitînd că "marea..." a avut loc cu un an după solidarizarea din Focșani); un document contrafăcut al chesturii Focșani care semnaleză intense acțiuni politice PCR!...; documente care atestă "acțiunea de luptă a comuniștilor din Focșani între 1940-44". La Galați, documentele contrafăcute atestă 1000 de membri PCR în 1945, iar în jud. Putna, 5000!

Noroc că mai există Arhivele Statului, nu doar cele ale județenelor PCR. Astfel, aflăm că, la alegerile din 1946, în comuna Meri, țăranii au alungat cu violențe pe agenții comuniști, la Pădureni, Vidra, Strănoaie de Sus țăranii au distrus urmele și au rupt cărțile de alegător, la Jariștea au fost tăiate firele telefonice.

Problema este că aceste falsuri din Arhiva Centrală și Arhivele Județene ale defunctului PCR au fost recuperate de Arhivele Statului și ele riscă, în timp, sa treacă drept documente istorice! Aceasta maculatură trebuie grabnic cercetată de experți. ("Telarama" 9-15 aprilie)

■ În noiembrie-decembrie 1992, o delegație de la Arhivele Statului și de istorici au putut cerceta la Moscova trei arhive: cea a Cominternului, cu documente despre activitatea PCR, dar și despre Cabinetul Mareșalului Antonescu; arhiva de război capturată de sovietici la Berlin în 1945, aflată nu la KGB ci la fostele fonduri secrete, cu rapoarte ale ambasadorului și oficialităților germane aflate în vremea războiului în România; arhiva Ministerului de Externe, inaccesibilă românilor din 1917. Se așteaptă sosirea microfilmelor acestor documente în țară.

■ Se pare că, de la cei 186 de angajați ai guvernului, existenți pe vremea guvernului Roman s-a ajuns la cifra de cca 7-800... Numai secretariatul general al guvernului - devenind un fel de executiv paralel de coaliție - are 250 de angajați, unul dintre aceștia fiind Mircea Hamza, purtător de cuvînt al Partidului România Mare.

■ "Evenimentul Zilei" (9 aprilie) aducea la cunoștința opiniei publice încă doua numiri la conducerea unor direcții din Ministerul Culturii.

Publicațiile editate de Ministerul Culturii vor fi păstorite de poetul Ion Gheorghe, maoist de nuanță dacică, ca să spunem așa (el neagă originea latină a românilor, fiindcă romanii erau imperialiști...), autor de necrologe versificate dedicate lui Ceaușescu, apărute în publicația Partidului Socialist al Muncii, al cărui membru marcant este, autor, de asemenea, al unei ode închinată liderului său Ilie Verdeț.

A doua numire este cea a lui Anghel Dumbrăveanu, care se va ocupa de "Programul de difuzare a culturii române în diaspora".

Ministerul Culturii continuă sa reconstituie rezervația de foști activiști de partid.

SPECTACOL POLITIC CU INTELECTUALI

Patru membri ai Comitetului Național al Partidului Alianței Civice și-au dat demisia: Stelian Tănase, Dan Grigore, Emil Tocaci, Călin Anastasiu, demisii care, a precizat N. Manolescu la conferința de presă din 1 aprilie, au la bază nepotriviri în privința tacticii partidului și nu opțiuni politice.

Tensiunile din PAC au crescut geometric în ultimile două luni, deși protagoniștii le tăgăduiau cu detașare sau ironie în presă, incompatibilitățile, care luau forme tot mai furtunoase, exprimându-se doar prin aluzii asazine. *"Expres"* (6-13 aprilie) povestește vijelioasa ședință din 29 martie, în care Stelian Tănase și Călin Anastasiu au fost acuzați de Vasile Popovici (parlamentar din Timișoara) că încearcă să apropie PAC-ul de sferile puterii. Dintre cei patru demisionari, Călin Anastasiu și-a dat demisia și din parlament, ceea ce înseamnă că partidul lui Nicolae Manolescu va pierde un loc, fiindcă următorul pe lista CD din Vrancea, pentru Camera Deputaților, este un țărănist. Demisiile, s-a spus, au survenit datorita alternativei impuse de Nicolae Manolescu care a cerut să se aleagă între el și inițiatorii scrisorii, Dan Grigore și Stelian Tănase. Este vorba de o scrisoare, cu 16 semnături, adresată liderului PAC, în care i se reproșă ca "nu-și dă numărul de telefon de acasă", are "un comportament dictatorial și cumulează mai multe funcții", "a identificat partidul cu propria sa persoană". I se mai reproșă influența asupra sa a lui Mihnea Berindei, depunerea candidaturii la președinție fără să aibă asentimentul partidului, ș.a. Săbiile s-au încrucișat 9 ore.

Presa a consemnat ecourile confruntării, explicațiile protagoniștilor. Emil Tocaci și-a dat demisia pentru *"modul autoritar și disprețuitor în care Nicolae Manolescu conduce partidul"*. Dan Grigore, care s-a declarat dezamăgit de *"ședințele staliniste din ultima vreme"* a constatat, totodată, *"discrepanța între realitatea structurilor partidului și modul în care funcționează mecanismele lui"*. Nicolae Manolescu consultând numai Comitetul Național nu și Colegiul Executiv. Stelian Tănase e de părere că scrisoarea, cu cele 16 semnături, în care era vorba de absența și neimplicarea lui Nicolae Manolescu nu s-a vrut decât *"un declanșator de discuții"*. Pentru fostul vicepreședinte PAC, *"amestecul de intoleranță și suspiciune crează adevăratul nucleu exploziv din PAC"*. Al. Popovici, șeful grupului parlamentar din Senat, unul din inițiatorii și semnatarii scrisorii, dorește depersonalizarea conflictului, sperînd ca noul statut *"să evite confuzia de atribuții"* (*"România liberă"*). Tot Al. Popovici explică: *"Totuși, pentru că presa a făcut referire, vreau să fac o precizare cu privire la poziția dlui Mihnea Berindei. Nu discut opțiunea politică a domniei-sale, pentru că nu am calitatea să o fac, dar numirea sa ca purtător de cuvînt, fără consultarea Colegiului, este*

anormală. Am dat acest exemplu pentru a demonstra că problemele se discută colateral". Cum Nicolae Manolescu i-a numit pe semnatarii scrisorii *"grup de presiune"*, Al. Popovici precizează *"nu sîntem un grup de presiune, sîntem majoritatea Colegiului Executiv și marea majoritate a parlamentarilor"* (*"Telera" 9-15 aprilie*). Mihai Șora (în revista *"22"*), filosof, crede că *"nu sunt conflicte insolubile, sunt doar decalaje provocatoare de tensiuni. Părerea mea este că singure decalajele sunt creatoare."*

N. Manolescu, într-un interviu în *"22"* consideră învinuirile *"niște acuzații ridicole: că refuz să-mi dau telefonul personal membrilor conducerii, drept care imaginea partidului s-a degradat în opinia publică; că mă folosesc de rețele paralele în conducerea partidului"* ... Ce voiau semnatarii scrisorii? *"Dacă aș știi, aș fi fericit"*. Acuzația legăturilor cu Mihnea Berindei? *"E o prostie această acuzație care este mereu pusă pe tapet, nu știu de către cine și din ce interese. Văzînd acum lista guvernului francez mi-am dat seama că eu cunosc 9 din cei 29 de miniștri, iar cu 2 dintre ei sunt chiar în relații de prietenie. Ei bine, am ajuns la ei prin Mihnea Berindei. Fără excepție."*

Într-un interviu acordat revistei *"Expres"*, Al. Paleologu pune furtuna din PAC pe seama lipsei de civilitate și, ceea ce i se pare grav, este *"admonestierea brutală"* pe care a aplicat-o liderul PAC unor membri *"pe motive de nesuportabilitate mutuală. Nici un motiv politic! Motive de susceptibilitate. Insist. Nu sunt altele"*. *"Un lider politic nu trebuie să fie nici susceptibil, nici disprețuitor sau prea distant"*. Dar și mai grave i se par acuzele aduse de Nicolae Manolescu lui Corneliu Coposu, venite din sursa Mihnea Berindei.

Întrebat, la o conferință de presă PNȚcd, de citarea lui și de conflictele din PAC, Corneliu Coposu, precizînd că nu sunt corecte ingerințele în treburile interne ale altui partid, dar dată fiind apartenența PAC la CDR, singurul reproș ar fi că Mihnea Berindei *"a purtat în zgardă PAC-ul pe un drum foarte nepotrivit cu împrejurările politice actuale"* (*"România Liberă"*, 6 aprilie)

În 6 aprilie, la ședința Comitetului Național PAC, s-a pus la vot nominal dacă proaspeții demisionari să participe sau nu ca invitați la Congresul Național din 23-25 aprilie, de la Timișoara. Vor fi invitați Călin Anastasiu și Dan Grigore, nu însă și Stelian Tănase (13 voturi împotriva participării sale, 9 pentru, 6 abțineri), care declarase la 1 aprilie că va candida pentru funcție de vicepreședinte la viitorul Congres. Emil Tocaci a declarat ferm că nu va participa la viitorul Congres. Liderul PAC a cerut ca Stelian Tănase să fie demis din funcția de șef al grupului parlamentar PAC în Camera Deputaților, dar, din cei 13 membri ai grupului, 10 n-au fost de acord cu demiterea.

La conferința de presă a celor patru demisionari, a fost citită o declarație comună care, printre altele, preciza: *"Sîntem în dezacord cu stilul de conducere al*

președintelui N. Manolescu, stil care favorizează exercitarea de influențe străine, cu implicații în acțiunile și deciziile partidului pe scena politică românească"

Liviu Tofan (*"22"* 8-14 aprilie) nu vede nimic rău în criza din PAC pentru că se despart și aici apele. *"Și chiar dacă acest partid nu va supraviețui, nu-i nici o dramă. PAC-ul a fost treapta care i-a permis omului responsabil să pășească din civic în politic; a fost un culoar (și este foarte mare meritul celor care l-au deschis) pe care, străbătîndu-l, unii au reușit tranziția de la zbaterea civică la acțiunea politică."*

Din păcate, conflictul din PAC - "partidul intelectualilor", născut din imperativele morale și devotamentul civic al Alianței - nu lasă impresia unor pași pe calea inițierii politice, ci, mai degrabă, a unei însoțiri temporare și artificiale doctrinar, în care, paralel cu o incontestabilă afinare a analizei politice (mai mult apanajul comentatorului inteligent, cînd e lipsită de prospecțiune și altruism militant), sînt acum exacerbate toate primejdioasele defecte ale intelectualului român, cel care a preferat în ultimii 25 de ani jocul de-a va-ți ascunselea cu puterea, individualismul isteț, "bășcălios" sau "estetic" în dauna solidarității sociale și a exigenței morale ca forme de rezistență la rău. Sechelele acestui comportament sînt vizibile în reflexul monologului, preferat confruntării de idei, a intoleranței în loc de comunicare și autoanaliză (să ne amintim și de conflictul PAC cu Alianța Civică) contribuind, vinovat, la spectacolul politic decepționant pe care l-a dat, adesea, opoziția din România.

Să fie clar : nu era deloc nevoie de un consens artificial, de ochii lumii. Dimpotrivă, incompatibilitățile din conducerea PAC fuseseră chiar prea îndelungat mascate. Era nevoie însă ca membrii Partidului *Alianței Civice* să merite numele formației la care au aderat prin cîteva semne de disciplina interioară - stăpînirea de sine, curiozitatea și curtoazia față de discursul celuilalt, efortul depersonalizării, tîmăduitor de orgolii. În schimb, s-au evitat defăimările publice. În schimb, s-a confundat responsabilitatea politică cu ipostaza de polemist, complet ineficientă în rezolvarea unui conflict de partid.

Unui șef de formație politică i se poate cere decodarea unei relații care, într-adevăr, a dus la decizii luate individual, deși priveau partidul: candidatura sa la președinție, numirea unui purtător de cuvînt al PAC-ului în Franța, de pildă. Răspunsul lui N. Manolescu a fost o enumerare de "relațiile privilegiate" la Paris, fără să realizeze (ceea ce este neliniștitor) că lasă să se vadă o naivă contabilizare a celebrității despre care nu ne spune în ce măsură a folosit PAC-ului, întru organizarea și limpezirea sa ideologică și a opoziției în general, sau numai liderului său...

Nu ne mai rămîne decît să sperăm în cumînțenia celor - poate nu puțini - pentru care a servi este unicul orgoliu politic.

Antonia CONSTANTINESCU

proces mi-am dat seama că era prietena mea cea care tușea și că e foarte grav bolnavă. La Jilava, unde am fost duse după proces, am cerut să vină un medic. După multe amânări s-au hotărât s-o ducă la spitalul de la Văcărești. A murit puțin după aceea. La Uranus contractase o tuercoloză de care a suferit fără nici o îngrijire. Când au luat-o de la Jilava, era zi de duș, toate deținutele ieșiseră. Am rămas în cameră s-o ajut și, când am auzit cheile în broasca celelei, m-am precipitat să-i mai dau ceva. Eram pe al treilea rînd de paturi și am căzut de acolo pe spinare, adică pe vertebrele ieșite prin piele. Eram atît de slabă, că, la inspecții, mă împingeau în față... Faptul că n-am putut s-o mai ajut tocmai în ultimele clipe m-a urmărit toată viața. Părinții ei nu aveau să știe niciodată unde îi e mormîntul.

A. C. - *După proces v-au dus la Jilava...*

M. Gh. - Pe de-o parte, la Jilava era bine pentru că nu mai eram așa izolate. Săteam în celule de 80 de persoane, cu trei rînduri de paturi, în timp ce, în aceleași spațiu, bărbații stăteau și cite 200. Dar, din alte puncte de vedere, era mai rău din cauza promiscuității: trebuia să spălăm izmenele soldaților (ne răzbumam și le rupeam fundul cînd erau prea murdare), era tineta - am făcut o vizită de curînd și am văzut că se construieră niște instalații sanitare, oricum cu o ușă, numai era spectacol -, mîncarea infectă - odată supra-veghetoarea și-a legat o batistă la nas, atît de cumplit era mirosul... Către primăvară, după iarna cumplită din '54, am fost trimise la Mislea, la penitențiar, deci la muncă și aer. Am lucrat la covoare. Știu să țes covoare și persane și oltenești.

A.C. - *Ați întîlnit-o la Mislea pe Ioana Cantacuzino (Oana Orlea)?*

M. Gh. - Cînd am ajuns la Mislea, ea plecase de acolo dar încă se mai vorbea de toate năzbîtiile pe care le făcea. Telefonul fără fir funcționa extraordinar, nu numai între noi, chiar și între închisorile de bărbați și de femei, nici nu știu cum. Se știa tot. Am lucrat tot timpul, în afară de o lună, în care am fost implicată într-un lot de instigare la grevă. Am refuzat să intrăm în tură și ceream săpun, cărți poștale, țigări. Nici nu ne trecea prin cap că asta se numește grevă. Eram 6, printre care și Colette Missir, care e în Elveția acum. Ne-au izolat la "secretul mic", unde ne simțeam foarte bine. Eram cam de aceeași vîrstă, ni se dădea mîncare mai puțină dar nu mai lucram, nu mai era spaima normelor de neîndeplinit. Nenorocirea era că, pentru o fărîmă în plus, o țigară, existau "spărgătoarele de normă", datorită cărora se mărea automat și norma noastră.

Într-o zi, în locul directorului Vișinescu a fost numit Dorobanțu, care venea de la Aiud cu o reputație proastă. Dar ne-a împărțit cărți poștale. Nu scrisesem de aproape trei ani și n-aveam nici o veste de acasă. Mare entuziasm. Dar au trecut săptămînile și nimic. Ce s-a întîmplat? A, v-au uitat, habar n-au de voi, ce, vă închipuiați că o să se mai gîndească familiile la voi? Mama mi-a povestit mai tîrziu că, bineînțeles, a făcut pachetul, l-a pus la poștă și, după cîva timp, a fost chemată să-l ridice pentru că adresantul e necunoscut. Munți de pachete au fost returnate

cu această mențiune de la Mislea.

În octombrie 1955, pedepsele pînă la 5 ani au fost amnistiate. Rînd pe rînd ni s-a dat drumul. Ileana Ghica, eliberată cu o zi-două înaintea mea, a anunțat-o pe mama că sosesc. Între timp, mama rămăsese singură: tatăl și fratele meu muriseră, iar eu eram în închisoare. Ileana i-a spus să nu vină la gară, să nu o vîd în doliu. În gara de Nord, Ileana mi-a spus că fratele meu a avut un accident, dar trebuie să fiu tare, că mama e singură. Cum singură, dar tata unde e? "A, nu știi nici de tata!" Am ajuns acasă alergînd.

A.C. - *Cum supraviețuiau aceste femei supuse arbitrarului și constrînse la o carceră colectivă de exterminare?*

M.Gh. - În general, știam cine erau turnătoarele și le izolam. Între noi ne simțeam foarte bine. Aveam ore de adevărată înălțare. Se făceau cursuri de limbi străine. De fapt, spaniola acolo am început-o, cu Silvia Placa, care nu era romîncă. Salomeea Benedict, din lotul sionistelor, era melomană și ne fluiera concerte. Ne fusese profesoară și a rămas uluită să-și descopere la Jilava foste eleve... Erau multe măicuțe ortodoxe și catolice, care făceau slujbe clandestine. Marioara Goleșcu, care avea 20 de ani condamnare și o mutau cînd la secret, cînd o lăsau la lucru, era o persoană extraordinară. La Mislea erau schimburi de 12 ore. Cînd eram în schimb de noapte, ni se întîmpla chiar să rîdem. E greu de închipuit că poți păstra reacții atît de naturale într-o lume atît de inumană și absurdă. De mărșor, la Mislea, ne-am făcut cadou epigrame. O mai țin minte pe cea care am primit-o eu: "ultima la'ncolonare/ultima la normă mare/ dar ești prima pe-orice cale/ să dai știri senzaționale". Într-adevăr, cînd auzeam ceva, îmi făcea plăcere să le încurajez. Auzisem, de pildă, năzbîtia că tratatul de la Yalta n-are valabilitate decît 10 ani și în 1955, scăpăm de ruși. Nu știu de unde am aflat-o, dar eram gata să cred toate veștile bune.

Erau momente de solidaritate nu doar în celulă, ci între celule. La Uranus am petrecut două 8 noiembrie și de ambele dăți s-a fluierat God save the King. Comunicam succint prin zid, în așa fel că o celulă începea să fluiera primul acord, continua altă celulă și așa mai departe. Cînd am auzit clopotele noaptea și am știut că e Paștele, am reușit să fluierăm de trei ori la rînd Cristos a Învîtat. Pe paznici îi apuca nebunia, alergau ca apucații de la o celulă la alta, dar nu reușeau să ne prindă. Fluieram cu pîinea în mîna, cînd deschideau ușa celelei, mestecam. Cînd a murit Stalin, eram la Uranus. I-a apucat un fel de amok. Au închis toate oberlichturile, tropăiau pe culoare, se auzeau clopote. Cînd am aflat ce s-a întîmplat, s-au fluierat Oda bucuriei, cîntece de petrecere. Într-o zi, tot la Uranus, am auzit că se cînta în stradă Marseieza! Iar pe noi ne țineau închiși fiindcă spionasem pentru Franța. Nu mai înțelegeam nimic. Era Festivalul Tineretului...

A.C. - *Cum era viața de dincolo de gratii? Fiindcă, oricît de paradoxal ar părea, libertatea de spirit cucerită de unii în închisoare, e greu de menținut în libertate.*

M. Gh. - În primele luni după închisoare eram mult mai deprimată decît atunci cînd așteptam eliberarea. Mama avea o pensie de 200 de lei,

dar m-a încurajat să-mi termin studiile. Deși eram amnistiată, deci pedepsa era ștersă, n-am putut lucra în meserie ani de zile. De pildă, la terminarea facultății, n-am fost repartizată nicăieri. La Biblioteca Academiei a fost un concurs cu vreo 50 de candidați pentru cabinetul de stampe. Am reușit a doua, din cele patru locuri. N-au putut să angajeze decît de la al șaptelea candidat în sus, din cauza dosarelor. La Institutul de dialectologie, la serviciul de documentare, am funcționat 9 zile. În grupul nostru de eleve care frecventau Liceul Francez era și Marta Canarache, care n-a fost arestată. Mama ei, Ana Canarache, lucra la Institutul de Lingvistică, care se afla în aceeași curte cu cel de Dialectologie. Cînd m-a văzut, nu i-a fost suficient că fusesem închisă. Cum la Iași, lui Paul Lăzărescu, pe care nu-l cunoșteam, și el fost deținut, i se înscenase nu știu ce "plagiat", s-a făcut sedință și la București și dna Canarache a extrapolat în viteză: uitați ce putem păți de la foștii deținuți, și, deodată, a apărut cazul Lăzărescu-Ghișescu...

A.C. - *În decembrie 1989 ați crezut că s-a ieșit din comunism?*

M. Gh. - Prin 28-29 ianuarie mi-am dat seama că zilele extraordinare din decembrie nu erau definitive... În Piața Universității, unde mă duceam seară de seară, am recăpătat încredere. Erau momente extraordinare. În perioada aceea a fost și un pelerinaj la Jilava, după care ne-am întors în Piața Universității. Eram obosiți și ne-am dus să mîncăm ceva. Cum totul era închis, am ajuns la Athéné Palace. Eu aveam un semn distinctiv de "golan", un scăunel... Ne-au identificat și n-au vrut să ne dea nici măcar un pahar cu apă. Atunci ne-am dat seama că dacă "ăștia" cîștigă alegerile e vai de noi.

A.C. - *Cu minierii cum a fost?*

M. Gh. - Tocmai înființam la mine acasa, chiar în 13 iunie - fiindcă era Sf. Anton, patronul Lisabonei și ziua de naștere al lui Pessoa -, Liga lusitanistilor din Romînia. I-am văzut însă a doua zi, pe Rosetti, cum priveau ca niște cuceritori din balconul sediului PNTcd, la intersecții ei dirijau circulația, i-am văzut și pe rondul de la Universitate cum stăteau întinși ca niște reptile negre. Pe o prietenă a mea, poeta Nastasia Maniu, care se ducea să-și ia un medicament fiindcă avea o criză de ulcer, au lovit-o drept în burtă, ca arăta a intelectuală, după care a fost luată și dusă la o secție de poliție și ținută 7 ore. De atunci, problema mare a Romîniei sînt tinerii, care sunt debusolați. Porniseră cu atîta entuziasm și acuma e păcat că vor să plece din țară.

A. C. - *Numărul 6 din Memoria a fost lansat la Liceul Sf. Sava...*

M. Gh. - Copiii erau pasionați de această istorie subterană. După această lansare, Banu Rădulescu a fost invitat la un liceu din Galați, cu același mare succes, și vrea să continue pentru numerele următoare. Poate ar trebui să se mențină interesul tinerilor asupra acestei istorii care a fost atît de deformată și alterată, mai ales studenții și elevii ar trebui cultivați în ambele sensuri ale cuvîntului. Ar trebui și Lupta s-o trimitem în școli, să o poată găsi elevii, care peste patru ani vor vota.

RESPONSABILITATE ȘI DEMAGOGIE

Printre atribuțiile unei societăți democratice se află și aceea a transparenței responsabilității actelor politice, ca și a actelor individuale, de orice natură.

Asistăm însă, în general, în unele țări foste "socialiste" din Europa de Est, la o eludare încăpăținată a responsabilizării față de toate actele negative sau a celei mai mari părți a acestora, de la furtul proprietății private (fără de care nu există libertate) până la crime și acte de genocid mai vechi sau mai noi. Sau se practică metoda desemnării unui număr extrem de restrâns de țapi ispășitori, ca de exemplu în România: cuplul Ceaușescu, o parte din fostul Comitet Executiv al C.C. P.C.R., cîțiva șefi ai securității (a se vedea și cursul proceselor de genocid de la Timișoara și Cluj).

Or, transparența responsabilității pentru tot ce a fost negativ și criminal în trecutul regim zis "socialist" implică:

a) Analiza deschisă, clară, exhaustivă a tuturor actelor fostelor regimuri comuniste, făcută cu obiectivitate și dorință de adevăr.

b) Precizarea răspunderilor colective și individuale.

c) Procesul moral al comunismului și al răspunderilor grave personale, eliminându-se, însă, din capul locului, goana după "vrăjitoare".

d) Acțiuni reparatorii și respectul față de victimele reale ale opresiunii.

Din păcate, în țări în care regimul dictatorial a fost lung și extrem de dur, ca în URSS, România etc, transparența responsabilizării nu are loc. Explicația este complexă, mergînd de la conservatismul vechilor mentalități, la frica de consecințele răspunderilor personale (adevărate pentru puțini, false pentru mulți) și la procesul agățării de putere și avantaje a unor "foști", care deci n-au niciun interes în clarificarea lucrurilor. Și cum în Rusia, în Moldova, în România, în Serbia etc puterea e deținută în mare parte de foștii nomenclaturiști, nu există nici speranță că într-un viitor apropiat previzibil transparența responsabilității se va impune, cu tot optimismul dnei Hélène Carrère d'Encausse ("Victorieuse Russie", Fayard, 1992). Chiar și în Rusia, unde președintele Boris Elțin decisese desființarea P.C.U.S. și declanșarea procesului acestuia, forțele conservatoare au reușit să frîneze aceste acțiuni și să le îngroape.

Ca întotdeauna cînd e vorba de ideologie (mă refer la cea neo-comunistă), apar și teoreticienii acesteia. Cel mai caracteristic mi se pare Iuri Affanasiev, un personaj important al intelighenției liberale ruse din cercul lui Gorbaciov. În "Ma Russie fatale" (Calman Levy, 1992), el lansează teza "Noi am fost toți călăi și victime", ca într-un Pitești generalizat (a se vedea și interviul pe care l-a dat în "Le Figaro" din 20/10/1992).

Trecînd peste dramele personale ale fiecăruia, care a trăit în regimul comunist, indiferent de postura avută, nu se poate face afirmația flagrantă care pune semnul egalității între călău și victimă, decît dacă acceptăm că n-ar exista nici o etică. Călăul din Gulag, politicianul dictator, internatul în lagăr și cei asasinați și zvîrliți la groapa comună devin deci, după opiniile lui Iuri Affanasiev și ale

celor care i-o împărășesc, entități egale sau echivalente. Adio deci analize, responsabilități, acte reparatorii, adevăr.

În România, lucrurile sînt și mai grave. Stilul de gîndire Affanasiev este înlocuit de o practică de un tip particular, cu mai multe variante:

Mai întîi se aruncă cu noroi în toată lumea. Tot felul de victime reale sînt prezentate ca foști călăi, fiecare murdărește pe fiecare și dacă pînă la urmă rezultă că toți am fost călăi, e cazul să ne cumîntîm cu capul între umeri. Este metoda lui Corneliu Vadim Tudor și a "României Mari".

În al doilea rînd sînt slăvite, vezi Doamne, calitățile înalt patriotice și vizionare ale celor care au devenit deja țapi ispășitori, precum cuplul Ceaușescu și diverși nomenclaturiști condamnați. Este metoda Păunescu.

În al treilea rînd sînt inventate alte cauze: ungerii, evreii, masoneria, capitalismul mondial, CIA, KGB-ul, într-un eclecticism bizar, care nici pe proști nu i-ar mai îmbrobodi de la Gobbels încoace.

Chiar și memoriile lui Silviu Brucan, publicate în țară, sau ale lui Petre Roman, publicate la Payot sînt destinate să facă mai mult umbră decît lumină.

Dar dincolo de existența "teoreticienilor" sau a "mincinoșilor de serviciu" există o răspundere a statului, adică a puterii organizate, care - în condițiile de azi, chiar și în Europa de Est - se proclamă doritoare de democrație ca regim politic și liberalism ca regim economic, cu condiția însă de a fi credibilă.

Nici un fel de declarație nu poate oculta însă faptele. Atunci și doar atunci noile puteri din Europa de Est vor deveni credibile, cînd vor fi realizat pînă la capăt responsabilizarea fostelor regimuri comuniste și vor fi instituit actele reparatorii necesare, incluzînd în această sferă indivizii și societatea în ansamblu, în cadrul unor reale transformări politice și economic-sociale. Și cu cît actualele stări de lucruri vor continua sau vor face pași de broască țestoasă în evoluția spre normalitate, cu atîta convulsiile social-economice vor fi mai dure, cu consecințe nefaste imprevizibile pentru populațiile țărilor din Europa de Est și pentru un ipotetic echilibru mondial.

Fi-vor oare necesare două generații pînă la trecerea în normalitate? Mă tem că da.

Pr. dr. D. F. LĂZĂROIU

Filip Teodorescu "UN RISC ASUMAT" editura Viitorul Românesc

Cine este Filip Teodorescu? Ne-o spune el însuși: colonel de Securitate care, în ultimii ani ai lui Ceaușescu era sub-șeful serviciului de informații al instituției celei mai detestate din România. Scopul cărții pe care o scrie acum este de a ne convinge că Securitatea n-a fost altceva decît un serviciu de informații, cum sunt CIA, M5 etc., deși, ca ofițer de contraspionaj, F. Teodorescu n-a prins nici un spion străin. Cît despre ocupațiile sale de tînăr securist, înainte de a fi la serviciul de informații, nu ne spune nimic. El trece sub tăcere și îndeletnicirea principală a Securității,

acea de a fi modelul politică a partidului unic, creată după modelul KGB-ului de ofițeri din rîndurile acestuia din urmă ca Nikolsky, Patiușa ș.a. Din rîndurile Securității se recrutau torționarii anchetatori, așa ziișii ofițeri politici precum și cadrele superioare ale pușcăriilor politice. Ea avea un singur scop: menținerea tiraniei comuniste și aplicarea, prin constrîngere, a celor mai scelerate decizii ale regimului. Se știe că, în ultimii 25 de ani - perioada de timp în care colonelul Teodorescu și-a cîștigat galoanele - primitiva familie Ceaușescu s-a menținut la putere numai datorita Securității.

Autorul, contrar lui Silviu Brucan, susține că revoluția din 1989 a fost opera exclusivă a agenților străini, atît din apus, cît și din răsărit. Însăși scrisoarea "celor 6" nu a fost inspirată de Brucan, ci lui Brucan de serviciile anglo-americane. Sumele mari de bani primite de acesta în USA, afirmă F.T., nu reprezintă drepturi de autor cît mai ales răsplata serviciilor speciale. După F.T., agenți sovietici, unguri, sîrbi, americani și englezi mișunau în țară în noiembrie-decembrie 1989.

Autorul ne povestește că a fost trimis de gen. Iulian Vlad la Timișoara, împreună cu un număr mare de ofițeri de Securitate, în scopul înăbușării revoltei. Ofițer de informații, el nu a avut nici un comandament efectiv, ci și-a petrecut timpul ca un simplu birocrat la sediul securității. Din cele ce afirmă, armata, în cap cu gen. Gușă, trimes și el de la București, este vinovată de numărul ridicat de morți. Nu ne spune clar cine sunt militarii care, pentru a camufla omorurile, au furat cadavrele de la morga din Timișoara pentru a le expedia la crematoriul din București, cenușa fiind apoi răspîndită pe cîmp.

După fuga Ceaușescilor, toți cei care nu au înțeles ce s-a întîmplat și au rămas mai departe la sediul securității din timișoara, ca F.T., au fost arestați de armată. La proces, autorul a demonstrat că în timpul evenimentelor n-a părăsit birourile Securității și a fost achitat, după un an de detenție. Felul în care îi prezintă pe revoluționarii Timișoarei arată cine este autorul (dacă mai era necesar): cînd este scos de la Securitate în stradă pentru a fi urcat dubă este nevoit să treacă printre două rînduri de țigani reprezentînd, după opinia lui, poporul revoltat, țigani care, cu toate eforturile soldaților de gardă, i-au furat valiza .... Dar colonelul Filip Teodorescu depășește toate limitele cînd se plînge amar de condițiile de detenție și care, descriindu-le, seamănă mai degrabă cu un regim de spital în comparație cu suferințele îndurate de sutele de mii de nenorociți din pușcăriile comuniste.

Cartea (lăudată de Adrian Păunescu) reflectă linia naționalist-comunistă apărută la ora actuală în România de foștii agenți ai regimului. Scrișă într-o românească de partid și căutînd să apere ceea ce nu se poate apăra, cu toate că nimeni n-a fost tras la răspundere de actualul regim neo-comunist pentru crimele trecutului, ea merită să fie menționată dacă n-ar fi decît pentru a ști pînă unde poate să meargă mistificarea și cinismul celor care caută să reabiliteze un regim care a exterminat elitele politice, militare, culturale, a asasinat țărănimea, făcînd din violență, rațiune de stat.

Vlad STOLOJAN

PARTRUZECI DE ANI DE LA ASASINAREA LUI GHEORGHE BRĂTIANU ÎN ÎNCHISOAREA DE LA SIGHET

Încarcerat din 1950 la Sighet, închisoarea de exterminare a fruntașilor instituțiilor democratice românești, fără judecată, ceea ce echivala cu anularea identității și prelungirea suplicului după placul tortionarilor, de mai multă vreme singur în celulă, deci mult mai expus violențelor și umilințelor, Gheorghe Brătianu, marele istoric a fost văzut, pentru ultima dată în 23 aprilie 1953, decedând, probabil, în aceeași noapte. Fusese scos la plimbare singur, sub loviturile și insultele gardianului - un anume Vasile Laviță, țaran dintr-un sat maramureșean - care l-au însoțit pînă la reîntoarcerea în celulă.

Moartea istoricului Gheorghe Brătianu a făcut obiectul a două supoziții: asasinat sau sinucidere. La drept vorbind, chiar și a doua variantă, date fiind condițiile închisorii de la Sighet, n-ar fi fost decît o consecință a tratamentului de exterminare, deci tot un omor. Și totuși, această logică nu e deloc inocentă. Maria Brătianu, care a publicat în 1988 mărturia (*) despre împrejurările morții tatălui ei, redate într-o ediție completată cu lungă reconstituire a unui martor inaccesibil pînă la evenimentele din decembrie 1989, Episcopul greco-catolic Alexandru Todea, a înțeles mecanismul perfid al acestei "enigme", menită să eludeze orice responsabilitate directă și nominală. "Sinuciderea" în închisoare era pusă în circulație exact în momentul în care apărea la București lucrarea marelui bizantinolog despre Marea Neagră. Ca și cînd puterea, dispusă să-l "reabiliteze", avea nevoie de un scenariu la care să fi contribuit și victima, punîndu-și capăt zilelor.

Episcopul Alexandru Todea, condamnat pe viață, făcea parte, alături de alți prelați greco-catolici, din echipa de măturători. Corvoada le dădea posibilitatea de a intra în contact mai ales cu deținuții izolați, șoptindu-le pe sub prag, un "laudetur". Așa a putut identifica că în celula 71 se afla Gheorghe Brătianu, care le-a mărturisit cu o voce slabă că e bolnav, cerîndu-i să se roage pentru el. Erau probabil ultimele simptome ale distrofiei, lunga agonie organizată prin înfometare.

Venise de la București o comisie care-i promisese tratament

medical cu condiția să retracteze ceea ce scrisese ca istoric și sa declare că Basarabia și Bucovina nu sunt pămînturi românești. "Nu pot desminți adevărul istoric și nu există pe lume nici o justificare pentru a afirma contra adevăruri despre istoria românească". "Atunci n-ai să fii îngrijit, n-ai să primești nici un tratament, nici medicamente și ai să pieri aici", i s-a răspuns. "Și voi o să pieriți într-o zi, dar nu-i același lucru: una e să mori cu demnitate, alta este să mori ca un laș". "Am auzit aceste cuvinte din gura lui", precizează Episcopul Todea, care, în prima duminică după 23 aprilie 1953, împreună cu un alt preot, a fost trimis să curețe celula 71. Gheorghe Brătianu murise după chinuri cumplite.

Peste cîteva luni, în august 1953, murea tot la Sighet, unchiul său, ultimul președinte al Partidului Național Liberal, Constantin (Dinu) Brătianu (n. 1866).

Strălucitul istoric a fost martirizat pentru numele pe care-l purta și care, confundîndu-se cu istoria politică a României moderne, trebuia eliminat ca într-un ritual de substituție... Gheorghe Brătianu a fost proiectat astfel, din ipostaza profesională de observator al istoriei, în aceea de erou tragic al ei.

Printre lucrurile care au fost, după doi ani, înapoiate familiei, se aflau o carte veche de rugăciuni și, semne ale unei religiozități discrete, două imagini ale patronului său, Sf. Gheorghe, a cărui iconografie îl prezintă ucigînd dragonul, simbol al răului. Ispășirea din viață a lui Gheorghe Brătianu este ultimul act al unui destin prin care adevărul învinge încă odată tenebrele.

Ni se pare curios, o spun fără suspiciune, că pînă acum, după știința noastră, nici la Universitatea din Iași, unde a predat, nici la cea din București, nu există un amfiteatru care să poarte numele celui care s-a jertfit pentru că n-a acceptat desfigurarea istoriei românilor.

A.C.

(*) Maria Brătianu, "Georges Brătianu. L'énigme de sa mort. Les témoignages", Paris 1988, ediție adăugită, 1992.

COMUNICATE

M.S. Regele Mihai a primit la reședința sa din Versoix - Elveția, o delegație a Ordinului Masonic Român din Paris, condusă de dl. Marcel Schapira - Mare Comandor al Ordinului - și compusă din profesorii Mihai Musceleanu și Alexandru Chiriceanu, din Supremul Consiliu, dl. arh. Adrian Vișan și dl. ing. Cristian Musceleanu, din partea Lojei România Unită, care, în numele Supremului Consiliu Masonic Român (S.C.M.R.) și al Lojei România Unită, a remis Suveranului cea mai înaltă distincție, Marea Medalie de Ordin și de Merit "ALEXANDRU IOAN CUZA PRINCEPS".

După primirea medaliei M.S. Regele a răspuns la alocuțiunea dlui M. Schapira, exprimîndu-și emoția pentru medalia primită și urările sale pentru continuitatea activității Ordinului Masonic Român în serviciul poporului român.

Majestatea Sa s-a întreținut o oră cu membri delegației - care era însoțită și de dr. Henri Baranger din Paris -, luînd cunoștință de redeșteptarea recentă a Marelui Loji Naționale Române la București, precum și de transferul proxim și definitiv al Supremului Consiliu al ordinului Masonic Român la București.

N.B. În vederea transferării sediului său la București, S.C.O.M.R. din Paris, a ridicat și numit la gradul cel mai înaintat al Ordinului 12 personalități din București, vechi masoni - foști magistrați, profesori universitari, înalți funcționari, printre care un număr de foști deținuți politici.

***

Biroul M.S. Regele Mihai de la Paris (citad de France Presse) a transmis pe 1 aprilie știrea că Reginei Mama Elena i s-a decernat postum titlul de "Drepti între popoare" pentru activitatea sa în favoarea evreilor din România în perioada celui de al doilea război mondial, numele său fiind înscris pe lista de onoare a Grădinii Dreptilor din Ierusalim. Decizia a fost luată în 11 martie, iar Medalia și Diploma de Onoare vor fi acordate M.S. Regelui Mihai de Rabinul șef al Genevei, A. Șafran, fost Rabin șef al României.

PRIMIM LA REDACȚIE

O punere la punct, semnată de președinții a 5 asociații ale românilor din Australia, redactată de Buletinul de Informații al Asociațiilor Românilor din Australia, în care este exprimată desolidarizarea membrilor acestor asociații față de declarațiile ziaristului Ion Berechet. Problema nu este opinia sa de înfocat susținător al președintelui Iliescu și al consulului român de la Sydney, Pavel Platona, ci faptul că Ion Berechet se exprimă în numele românilor din Australia, făcîndu-se nu numai purtătorul lor de cuvînt, neautorizat, dar însușindu-și și acțiuni la care n-a avut nici o contribuție.

**ABONAȚI-VĂ
LA LUPTA**

PARASTAS

Sîmbăta, 24 aprilie 1993, la Biserica Ortodoxă Română din Paris, rue Jean de Beauvais, orele 11, va avea loc un parastas pentru

**CONSTANTIN (DINU) BRATIANU și
GHEORGHE I. I. C. BRATIANU**

la partruzeci de ani de la decesul lor în închisoarea de la Sighet.

■ Partidele de opoziție au adresat Congresului american o scrisoare în care solicită o decizie favorabilă în problema clauzei națiunii celei mai favorizate pentru România, semnată de liderii partidelor PNȚcd, FSN, UDMR, PAC, PL, PSDR și PER. (Radio București, 7 aprilie)

■ O delegație a Uniunii Europene Democrat Creștine a sosit în România pe 7 aprilie, la invitația PNȚcd, cu scopul de a ajuta la organizarea țărăniștilor români pentru a lua parte mai activ la viața politică.

Președintele organizației internaționale a declarat că e important ca în România să se afle un puternic partid de această orientare. Alternanța și un guvern care să se bucure de credibilitate în străinătate sînt evoluții politice importante pentru România.

■ Pe 19 aprilie, a avut loc la București deschiderea oficială a Muzeului Țăranului Român, rod al muncii entuziaste de peste trei ani a unui colectiv condus de marele pictor Horia Bernea, vasta mărturie a civilizației românești, care, timp de veacuri, a fost exprimată de satul tradițional. Expoziția inaugurală are ca tema motivul crucii în arhitectura și arta decorativă țărănească.

■ La Hotelul Intercontinental din București, pe 9 aprilie, s-au acordat premiile pentru cei mai buni realizatori de televiziune. Marele premiu a fost acordat serialului "Memorialul durerii", realizat de Lucia Hossu-Longin, iar premiul special a fost acordat filmului "Exerciții de admirație", realizat de Gabriel Liiceanu și Constantin Chelba.

■ Cele 7 nave de pescuit oceanic, refugiate în zona

Insulelor Canare, au ajuns în țară în 19 aprilie.

■ Chiriile locuințelor fondului de stat, transportul în comun și medicamentele sînt exceptate de la eliminarea subvențiilor care va avea loc la 1 mai.

■ În 14 aprilie, Doina Cornea a avut o conversație telefonică la București, cu Octavian Paler, invitat la Cluj. După terminarea conversației, a ridicat imediat receptorul pentru a telefona cuiva din oraș. În locul tonului a auzit o parte din conversația cu Octavian Paler, inclusiv comentariile operatorilor, care, din nefericire pentru ei, uitaseră să decupleze instalația de ascultare...

■ Deputatul Ion Hristu, ales pe listele PRM la Constanța și intrat în conflict cu Vadim Tudor, a fost acceptat la cererea sa printre deputații PL.

Caius Dragomir, candidatul la președinție FSN a fost destituit, după disensiuni devenite de mult publice, din funcția de vice-președinte al partidului, pe care a declarat că-l va părăsi.

NATURALIZARI

"Journal Officiel", din 18 aprilie 1993 publică numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Dan Ștefan, Mihai Marchitan, născut la București; Doina Adriana Ștefania Marchitan (n. Roman), născută la Arad; Alexe Munteanu, născut la Cahul; Maria Munteanu (n. Subțirica), născută la Ștefan Gheorghiu; Munteanu Maria născută la București

ANA BLANDIANA LA PARIS

Poeta Ana Blandiana, președinta Pen-Clubului român, invitată în cadrul Seminarului de limba română (UFR Italien et Roumain) al Universității Sorbonne Paris IV, miercuri, 5 Mai 1993, orele 18, Amphithéâtre Est, Grand Palais (Cours la Reine) va vorbi despre "La convertibilité de la souffrance".

În aceeași seară (5 mai), la orele 20,30, sub auspiciul Centrului german de schimburi universitare (DAAD) Ana Blandiana va citi din versurile sale, la Maison des Ecrivains, 53, rue Verneuil, 75007 Paris.

Miercuri, 12 mai, orele 16, la Centrul Bièvre, 1, rue Censier 75005 Paris (Bibliotecă, et. V), în cadrul seriei "Les après-midi de Bièvre", invitată de UFR Italien-Roumain al Universității Paris III, Ana Blandiana va vorbi despre "Les racines du mal roumain"

CASA ROMANEASCĂ

CENTRUL ROMÂN DE CERCETARI DIN PARIS

Anunță conferința dnei SANDA GOLOPENȚIA, intitulată "COLLECTIVITÉS - MÉMOIRE ET NÉGOCIATION MÉMORIALE. A PARTIR D'UNE ENQUÊTE DE BREB-MARAMURES", care va avea loc marți, 11 mai, la Université Sorbonne Paris IV (Cour la Reine), la orele 18,30

Documentarele regizorului PAUL BARBANEAGRĂ din ciclul "ARCHITECTURE ET GÉOGRAPHIE SACRÉE" sînt prezentate, începînd din 19 aprilie în fiecare luni, la orele 23 și vineri la 4,15 pe canalul TV5 (care transmite și în România).

DECESE Acad. dr. Gheorghe Marinescu din Izvor; Nicu Pastramagiu; presbitera Maria Gafton Ionescu; Gabriel Sorin Dumitru; Simion Vasile; Rosina Schatz; dr. Nicoleta Mateescu; Sanda Panțiru; Atena Radu; ing. Vasile Gheorghiu; actorul Constantin Stănescu; Elvira Năstăsescu; Ion Preda; Mircea Cojoaca; Cleopatra Popescu; Ana Marinache; Angela Grigoriu; gen. av.(r.) Ctin Șendrea; Ioana Șendrea; Ileana Guzu; Gh. Francu; Viorica Negrescu; ing. Magdalena Barnea; Dumitru Pieloiu; Anton Scînteie; Suțu Matei (Theo); Sabina Mihăilescu; Elena Țațomir; arh. Petre Molnar; av. Cristu Vonghizas; farm. Marioara Mihăescu (Petrescu); Mircea Tomir; ing. Felicia Lică; dr. Cilu Moldovan; Nicolae Scarlat; Ștefania Matilda Zamfirescu; comandor (r) Nicolae Simionescu; muzician Pavel Tornea; conf. dr. Pavel Scripcaru; Adriana Marinescu; Victoria Gheorghiu; ing. (r) Gh. I Andronescu; Marta Amzulescu Nina Crăiniceanu; Valentina Vîrlănescu; ing. Mănescu Ion; conf. univ. dr. Alexandru Donescu; Marin Gheorghicescu; Ecaterina Ciorănescu (n. Mițitelu); ing. Petre Ioanid; Cisberto Petru; Valentin Coandă; av. (r) Lazăr Munteanu; Silvia Hette; Maria Fiuorescu; Aurelia Melinte; Alexandru Pîrvulescu; Ștefan Godeanu; ing. Vladimir Panciuc; dr. Stela Isac; Safta Popescu; col (r) Victor Bucurescu; Liliana Okar.

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

Par avion :

AMERIQUE AMERIQUE DU NORD FRF350 USA 60 ou équivalent
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450 USA 70 ou equivalent
AUSTRALIE125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 633520 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

LA ROUMANIE, il y a cinquante ans

Interview avec Monsieur George Barbul

Investi le 6 septembre 1941 des pleins pouvoirs par l'ex-roi Carol II, le général Antonescu, devenu par la suite maréchal, tente, après la bataille de Stalingrad d'obtenir des garanties anglo-américaines pour pouvoir sortir de la guerre.

M.K. Monsieur Barbul, votre livre "Le troisième homme de l'Axe" publié il y a quarante cinq ans à Paris vient d'être publié en Roumanie, et a bénéficié d'un intérêt d'autant plus justifié que vous expliquez une politique plutôt que de défendre un point de vue. Or depuis vingt ans Antonescu sert de prétexte pour justifier la démagogie nationaliste pratiquée par Ceausescu et ses successeurs à Bucarest.

Mes questions se borneront à la politique étrangère que vous connaissez pour avoir accompagné Antonescu chez Hitler, lui avoir servi d'interprète et surtout parce que, pendant toute cette période, vous avez travaillé au Ministère des Affaires Etrangères.

Lorsque Antonescu prend le pouvoir ou dans les mois qui suivent, a-t-il envisagé de garder la Roumanie neutre dans un éventuel conflit entre l'Allemagne et l'Union Soviétique, et, quelles pouvaient être les implications d'une telle politique?

G.B. Au moment où Antonescu a pris le pouvoir en Roumanie, la question de la neutralité était dépassée, puisque la Roumanie avait perdu la Transylvanie du Nord et la frontière hongroise était très proche maintenant de l'élément essentiel qui intéressait l'Allemagne, c'est-à-dire le pétrole. La Roumanie avait la possibilité avant l'arbitrage de Vienne, éventuellement d'espérer dans la possibilité d'une neutralité, mais pas après.

Après l'arbitrage, nous étions dépendants de l'Allemagne. Nous étions dans un état de faiblesse en septembre 1940, dont on ne se rend pas compte aujourd'hui. Finalement le premier gouvernement Antonescu a été formé avec l'autorisation donnée pour chaque ministère par Fabricius, le ministre allemand à Bucarest. Michel Antonescu l'appelait Wilhelm der erste (Guillaume le Premier) et il se comportait comme le Roi de Roumanie. C'est lui qui a décidé que Horia Sima serait vice président du Conseil, c'est lui qui a accepté à contre cœur qu'il y ait des ministres des deux partis National Paysan et du parti Libéral et puis naturellement il n'a refusé aucun des militaires qu'Antonescu voulait nommer.

Nous étions dans un état de totale dépendance vis à vis de l'Allemagne. Madame Fabricius m'a dit quand je suis allé la voir avec

un message de la part du général Antonescu que, "les troupes allemandes devraient occuper la Roumanie pour mettre de l'ordre". C'était au retour de l'arbitrage de Vienne, où j'avais été le secrétaire de la commission roumaine de l'arbitrage. Antonescu venait de s'évader de Bistritza ou il était en domicile obligatoire et il m'a envoyé un message pour la légation allemande, dont madame Fabricius était en fait la tête. C'est alors qu'elle m'a dit que les troupes allemandes devraient occuper la Roumanie.

C'était avant qu'Antonescu ait vu le Roi Carol, avant le 3 septembre 1940, parce que la première audience d'Antonescu chez le roi Carol, qui l'a chargé de constituer le gouvernement, était le 3 septembre. J'ai donc vu madame Fabricius le 1 ou le 2 septembre 1940.

L'on dépendait totalement de l'Allemagne, et la grande peur d'Antonescu était un accord définitif entre l'Allemagne et l'Union Soviétique, car la Roumanie était prise en sandwich entre les deux grands. Antonescu avait un espoir dans la guerre de l'Allemagne contre l'Union Soviétique et ne réfléchissait pas à une éventuelle neutralité.

Finalement il est allé pour la première fois à Berlin, en novembre 1940.

Naturellement Horia Sima était du voyage avec d'autres ministres légionnaires. A ce moment-là, la décision de l'Allemagne, l'intention d'Hitler d'attaquer l'Union Soviétique, n'était pas encore prise, en tous cas pas communiquée. On était encore dans la situation d'essayer de nous arranger avec l'Allemagne qui nous était hostile à la suite des documents découverts à Prague par lesquels le roi Carol avait autorisé l'aviation soviétique à traverser le territoire roumain en cas de conflit.

M.K. Cette autorisation datait d'avant Munich.

G.B. C'était la suite de la politique de Titulescu et c'était quelque chose d'ambigu, mais les Allemands ont vu cela comme un geste d'hostilité de la Roumanie.

Il fallait donc se réconcilier avec l'Allemagne.

Je crois, et l'on croyait à Bucarest que les Allemands ont changé de politique seulement à la suite de la visite de Molotov à Berlin. Les Allemands lui ont parlé de l'éventualité de

l'expansion soviétique vers le Golf Persique, en considérant que c'est un des objectifs de la politique soviétique qui aurait mis fatalement l'Union Soviétique en conflit avec la Grande Bretagne, mais Molotov avait parlé des Balkans, c'est à dire finalement de ce qui pour Hitler était l'espace vital allemand. C'est alors que tout a basculé.

M.K. En automne 1940?

G.B. En automne 1940. Lorsque Antonescu a su que Hitler avait l'intention d'attaquer l'Union Soviétique, il s'est senti naturellement beaucoup plus à l'aise et les rapports sont devenus tout à fait différents entre la Roumanie et l'Allemagne étant donné que l'Allemagne avait intérêt à nous avoir de son côté.

M.K. Cela se passait bien après la première visite.

G.B. Lors du premier voyage, l'Allemagne n'a pas donné l'impression d'avoir l'intention d'attaquer l'Union Soviétique. Au contraire, on avait des assurances que l'Union Soviétique se comportait très correctement, toutes les livraisons de céréales, pétrole, et ainsi de suite étaient faites à la minute près.

La seconde fois, Antonescu est allé voir Hitler, au début de l'année 1941, à la veille de la rébellion. Horia Sima a refusé de participer à cette visite. Je crois que cela lui a été fatal. Hitler voulait avoir obligatoirement à ce moment-là, la paix dans la région. Il ne voulait pas avoir de troubles politiques et probablement qu'Hitler voulait faire un arbitrage entre les deux, Horia Sima et Antonescu. Horia Sima a refusé d'y aller, et c'est cela qui lui a été fatal ainsi que pour la Garde de Fer.

M.K. Donc c'est à ce moment-là que la position d'Antonescu se renforce et qu'il annonce qu'un certain nombre de divisions roumaines seront prêtes pour la fin du printemps, quand les hostilités devaient commencer. A ce moment là non plus, après avoir renforcé sa position, Antonescu n'a pas envisagé de proposer à Hitler de rester neutre en sauvegardant le pétrole, mais sans engager des troupes?

G.B. Non, cette hypothèse n'a pas été envisagée par Antonescu.

M.K. Discuter maintenant cette hypothèse, c'est plutôt une discussion d'école, mais tels que les Allemands se présentaient,

sûr d'eux, est-ce que vous croyez qu'ils auraient pu envisager d'accepter ou non une telle solution, d'autant plus que sur le plan militaire, ils nous ont sous-estimés jusqu'au moment de l'entrée en guerre et pensaient ne pas avoir besoin de nos troupes. Ils pouvaient par contre craindre qu'une armée qui reste sur leurs arrières puisse un beau jour basculer d'une manière dangereuse.

G.B. Je crois que les Allemands avaient intérêt d'avoir un front aussi long que possible, étant donné qu'à leurs yeux la seule supériorité de l'Armée Rouge, c'était le nombre. Par conséquent il fallait éparpiller les Soviétiques et choisir les zones de pénétration.

Je dois aussi le dire, qu'Antonescu voulait entrer en guerre parce qu'il considérait cela nécessaire pour reprendre la Bessarabie et la Bucovine du Nord. Les militaires ont des réactions différentes de celles des civils.

M.K. *J'étais enfant, mais je me rappelle que l'opinion publique roumaine était prête à la guerre pour récupérer la Bessarabie et la Bucovine du Nord, qui nous avaient été prises en juin 1940. Donc si Antonescu avait cette optique, il n'était pas le seul. Il y avait probablement des gens qui ne l'avaient pas mais même les chefs de partis étaient pour.*

G.B. Il n'y a pas eu d'opposition de la part des chefs de parti. Maniu et Dinu Bratianu, un binôme politique en Roumanie pendant cette période là, dans une lettre qu'ils lui ont adressée, lorsque la Roumanie est entrée en guerre, ont approuvé mais Maniu a dit : "Arrêtée-vous à l'ancienne frontière !"

M.K. *Une fois en guerre, l'histoire de s'arrêter ou non sur le Dniestre était irréaliste.*

Après l'entrée en guerre le 22 juin 1941, la campagne se déroule en offensive jusqu'à Stalingrad et par la suite en défensive avec plusieurs déroutes, qui amènent les Soviétiques près des frontières de la Roumanie à la fin de l'année 1943. Antonescu essaie de trouver un arrangement avec les Alliés. Quel était le sens de ces négociations ?

G.B. Les négociations ont commencé officiellement en été 1943. Il y a eu toutefois des contacts non officiels avant par Pangal à Lisbonne. Les Américains avaient dans tous les pays neutres des individus qui faisaient probablement parti de leurs services secrets mais pas de l'ambassade, et qui entraient en relation avec les pays qui étaient en guerre avec les Etats-Unis. A Madrid, se trouvait un certain Middleton.

M.K. *C'était un nom de guerre.*

G.B. Probablement. Je l'ai connu sous ce nom. Il ne faisait rien, et n'avait pas d'activités. On se promenait ensemble dans le Retiro de Madrid et il était disponible à toutes les heures de la journée. Par conséquent, il était là uniquement pour des contacts de cette nature.

Je vais vous dire une chose, qui peut être intéressante même si cela n'éclaire pas l'affaire roumaine. Middleton m'a raconté au début 1944 qu'il a été l'intermédiaire entre Rommel et l'Ambassadeur des Etats Unis à Madrid. Rommel avait demandé, quand il a été nommé en France, quelles seraient les conditions des Alliés, au cas où la Wehrmacht renverserait Hitler. L'Ambassadeur à Madrid a demandé à Washington, et Middleton a reçu la réponse qui était la capitulation sans condition.

A quoi Rommel a répondu : "Cela Hitler l'obtient aussi", et le contact s'est interrompu là.

Alors nous, on nous a posé la question par l'intermédiaire de Grigoriu qui était secrétaire d'Ambassade: " dans quelles conditions pourrions-nous sortir de la guerre et changer de politique étrangère ? "

M.K. *Ce sont les Américains qui ont posé la question ?*

G.B. Les Américains par Middleton sont entrés en contact avec nous. Nous avons répondu "en cas d'un débarquement dans les Balkans et de l'entrée de la Turquie dans la guerre." C'était les conditions du maréchal Antonescu qui considérait que l'Allemagne n'était plus en mesure de tenir sa parole, c'est à dire de garantir les frontières, comme elle s'était engagée à le faire après l'arbitrage de Vienne. Antonescu cherchait un autre protecteur et les Américains ont fait semblant d'être intéressés par notre proposition.

Michel Antonescu a changé les conditions dans la transmission qui a été faite à Clark Hayes l'Ambassadeur américain à Madrid. Le maréchal Antonescu demandait un débarquement allié dans les Balkans en direction de la Roumanie, et l'entrée de la Turquie en guerre. Cependant que Michel Antonescu a transmis : où, au lieu de et. Cela n'avait pas d'importance puisque les Turques nous avaient assurés qu'ils n'entraient en guerre à côté des Alliés qu'à condition que ces derniers débarquent dans les Balkans, par conséquent, cela allait ensemble.

Lorsque je suis allé au mois de mars 1944 à Madrid, j'ai vu l'Ambassadeur américain. A mon grand étonnement, il m'a dit que les conditions dont nous avions discuté n'étaient plus valables, il n'était plus question de débarquer dans les Balkans. Ce qui m'a absolument étonné, c'était qu'un Américain dise cela à un représentant d'un pays ennemi. Je crois maintenant que c'était intentionnel, parce que probablement il y avait eu des pressions soviétiques. Comme les Américains communiquaient tout aux Soviétiques, alors que nous ne le croyions pas, probablement que les Soviétiques ont protesté contre ces négociations.

Ce n'était plus que la capitulation devant les Russes, et naturellement dans ces conditions le maréchal ne voulait pas sortir de la guerre. Il disait toujours; "je ne veux pas sauter d'avion sans parachute".

M.K. *Mais était-il possible en été 1943, et par la suite quand la situation a continué à se détériorer, de trouver un parachute ?*

G.B. C'était les Anglo-saxons, qui pouvaient servir de parachute.

M.K. *La Finlande devait trouver une autre voie ?*

G.B. La même voie nous a été proposé à nous aussi, mais plus tard.

Le 1er mars 1944 les Russes ont communiqué aux Finlandais, dans quelles conditions la Finlande pouvait sortir de la guerre: rupture avec l'Allemagne, évacuation des troupes Allemandes en quinze jours, et dans ces conditions, les Soviétiques acceptaient que la Finlande redevienne neutre dans ses frontières de fin 1940. Ces mêmes conditions nous ont été proposées à nous, trois mois plus tard, le 2 juin 1944.

Les Finlandais n'ont pas accepté les conditions tout de suite, ils ont essayé de négocier des questions de détails, et n'ont repris les négociations que le 25 août 1944, c'est à dire deux jours après la sortie de la Roumanie de la guerre.

M.K. *Ils ont repris les négociations ?*

G.B. Ils ont dit aux Russes, "Nous acceptons vos conditions", le 25 août 1944, c'est à dire deux jours après la sortie de la Roumanie de la guerre.

Les conditions finlandaises étaient les suivantes : Retrait des troupes sur les frontières de 1940, arrêt des hostilités sur le front sud et éventuellement une aide pour faire sortir les Allemands. Toutefois Keitel avait rendu visite à la Finlande le 17 août, et il avait conclu un accord entre l'Allemagne et la Finlande, pour l'évacuation du territoire finlandais par tous les Allemands. Il n'y avait plus d'Allemands en Finlande le 15 septembre et le 19 septembre l'armistice a été signé.

M.K. *Les propositions qui nous ont été faites par les Soviétiques le 2 juin 1944, acceptaient donc les anciennes frontières d'après l'ultimatum soviétique de 1940. Est-ce que les Soviétiques demandaient un passage par la Roumanie ?*

G.B. Le 2 juin 1944, ils ne demandaient plus de passage. Dans les déclarations de Simionoff à Nanu, il n'était plus question de passage, mais seulement de l'évacuation du territoire roumain par les Allemands en quinze jours comme pour la Finlande et le retour à la neutralité.

M.K. *Comment vous expliquez-vous que les Soviétiques nous aient fait des propositions trois mois plus tard qu'aux Finlandais, alors que le front du sud était quand même plus important et que la Roumanie avait le pétrole.*

G.B. Je crois que les Russes croyaient que les Allemands n'accepteraient jamais de quitter notre territoire à cause du pétrole. Mais lorsque les Russes nous ont fait cette proposition, nos livraisons de pétrole étaient presque nulles, à cause des bombardements Anglo-Saxons. Par exemple, le jour du 23 août 1944, le maréchal m'a dit : " Quand on n'aura plus une goutte de pétrole, je n'aurais plus soucis". Je ne savais pas pourquoi il disait cette chose là. Cela m'a semblé un peu absurde.

M.K. *C'était en fait vrai, car les Allemands défendaient la région de Ploesti pour essayer d'en extraire la dernière goutte de pétrole, et les Américains la bombardaient.*

G.B. Nos livraisons étaient pratiquement inexistantes, au point que les Hongrois, qui avaient un peu de pétrole près de la frontière autrichienne, livraient plus que nous.

M.K. *A tel point ?*

G.B. Oui, l'exploitation ne marchait plus, car notre défense aérienne était faible et les Allemands ne parvenaient pas à toucher les avions américains avec l'anti-aérienne car ils volaient très haut.

M.K. *En fait le pétrole roumain avait perdu son intérêt à la fin de la guerre.*

G.B. Ce qui était primordial au début de la guerre, était devenu secondaire à la fin des hostilités en Roumanie.

à suivre